

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izšla vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam po pošti, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Kasniškovega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5, v središču mesta. — Inserate se plačujejo od enostopne polovice za enkrat 15 vin, za dvakrat 25 vin, za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne zapre reklamacije so poštno proste.

Današnja številka obsega 10 strani.

Samo eno krono

stane „Slovenski Gospodar“ za 4 mesece, to je do novega leta.

Kako je na Nemškem?

Liberalizem je kuga, zato pa se tudi vsi katoliški narodi bojujejo z večjo ali manjšo spretnostjo proti tej bolezni. Tudi mi Slovenci stojimo v bojni črti proti nevarnim liberalnim naukom. Mladino zbiramo okoli katoliško-narodne zastave, da je garjevi liberalci ne okužijo. Ustanavljamo različna izobraževalna društva, da ljudje lažje spoznavajo liberalne goljufije. Razširjamo časnike, da se lahko v sleherni hiši postavimo v bran vsiljivemu liberalizmu. Vendar bi bilo lahkomišelnost, ako bi se preveč zanašali na vspehe dosežanega dela in se ne hoteli nič več učiti. Kakor se v armadi od leta do leta spreminjajo in zboljšujejo vojna sredstva, tako se mora goditi v politični armadi, sicer stranka zarjavi in se posuši. Najboljša šola za napredek v bojnem ustroju so nam izkustva drugih narodov. Zato pa si hočemo ogledati posvetovanja in sklepe, ravnokar minulega velikega shoda nemških katoličanov v Ahenu, kateri je podal sliko o dosežanem delu dobro organiziranih nemških katolikov ter jim zarisal za bodočnost nove cile.

1. Za najvažnejše delo se je proglasila tudi v Ahenu mladinska organizacija. Socialni demokratje, politični sorodniki liberalcev, imajo v Nemčiji v svojih mladinskih društvih 70.000 mladine organizirane. Ta mladina se vzgaja za revolucijo proti cerkvam in prestolom. Katoličani morajo skrbeti, da obranijo mladino pred nevarnimi vrtinci. Mladino (vzgajati za prostost, tam kjer je dovoljena, za vero v Boga in za krepko voljo, ki bo tudi v kljub naporom in trudem izpeljala, kar spozna za dobro. Ta organizacija potrebuje resnih, neumornih delavcev, ki proučujejo in ljubijo mladino.

2. Žena ima v življenju sedanjih dni važno stališče in visoko nalogo. Žena je rojena za glasilo krščanskega prepričanja in s tem poklicana za sodelovalko v težkih družabnih bojih. Njegovost ima v njej svojo najboljšo zagovornico, neravnost najhujšo sovražnico. Katoliška žena, kjer je poklicana na javno torišče, stoji v sprednjih bojnih vrstah in se izkazuje kot pogumna in spretna bojovalka za vero v družbi, čistost v rodbini in ljubezen do bližnjega. Kratkovidne so katoliške stranke, ki ne pokličejo ženstva pravočasno k sodelovanju pri veliki vojski, ki jo vojskujemo z nevero in z vsemi njenimi posledicami. Vsako zanemarjanje ženske organizacije se bo maščevalo.

3. Časopisje je v bojih vere proti neveri, npravnosti proti neravnosti, pravice proti krivici najvažnejše orožje. Na kateri strani je slabo poskrbljeno za časnikarstvo, tam je bitka izgubljena. Nemški katoliki so zopet povdarjali ta-le načela: Katoličani naj katoliško časopisje podpirajo s sodelovanjem, zlasti pa z noticami, ki se tičejo gospodarskega življenja. Vsaka katoliška rodbina imej kak katoliški časopis in naj zanj agitira. Katoličani naj ne naročajo, pa tudi ne berejo in na kakršenkoli drugi način ne podpirajo liberalnega časopisja, pa tudi ne brezbarvnega. V vseh društvih in na vseh shodih se ima povdarjati važnost časopisja in dolžnost je podpirati.

4. Društva ne smejo obstojati samo na papirju, ne prirejati samo veselice, za resen pouk pa nič storiti. Katoliška stranka mora imeti ljudi, ki v vsaki izobrazbi nadkriljujejo liberalca in socialdemokrata. Politično ljudsko društvo na Nemškem je imelo lani leto 750.000 članov in je izdalo blizu en milijon tiskovin. Pri društvu je zaposlenih 160 oseb, ki študirajo vsa javna vprašanja, pišejo, agitirajo in vso organizacijo vodijo. Katoliških rokodelskih društev je bilo 12.000, ki imajo 450 hiš za prehrano, domovanje in varstvo brezposelnih rokodelcev. Rokodelska društva so imela samo lani leto 45.000 resnih shodov in njihova hranilnice so izkazovalo 8.000.000 mark premoženja.

5. Krščansko zavest se mora kazati vsepovsodi. Liberalcem in socialdemokratom se ne sme nikjer

in niti za trenutek prizanašati njihovo rovanje. Kjer je katoliška zavest v resnici živa, tam imajo katoličani na svoji strani moč, ki je večja kakor denar in kanoni. So nekateri ljudje, ki sanjajo samo o miru, to so leni, ali kratkovidni, ali največkrat slabi katoličani. Drugi sanjajo o skorajšnji sijajni zmagi naše cerkve. To so sanje. Dokler bo svet stal, bo večna vojska med cerkvijo in satanom. Samo takrat smemo upati na zmago, če se bomo danes, jutri in vedno vojskovali.

Kdor ve, kaj hoče, navadno tudi doseže, kar hoče. Vsak zaveden katoličan mora imeti za svoje življenje in svoje boje v sedanjih dneh jasne cilje. Nekaj ciljev smo povzeli našim somišljenikom iz sklepov in razprav nemškega katoliškega shoda v Ahenu.

Bogataši proti ubogim stanovom.

Karteli ali zveze bogatih tovarnarjev ter bank (velikih hranilnic) vedno huje pritiskajo na svetovni trg ter gospodarsko razpoloženje. Vse toži in jaduje o draginji, o pomanjkanju denarja in o dragih delavskih močeh. Če resno vse to premotujemo, pridemo do zaključka, da so razni karteli, to je organizacije bogatašev, krivi dandanašnje splošne draginje. Kmetije, mala obrti in trgovine dandanes delajo le s skrajno nizkim dobičkom ali mnogokrat še z izgubo. Tovarne vedno lepše procvitajo, veleobrti, veletrgovina in veliki denarni zavodi izkazujejo leto za letom ogromne dobičke, kmetije in mala obrti pa gre na kant. Kartelirani (združeni) tovarnarji in bogataši poljubno zvišujejo cene svojim izdelkom, prekupci narekujejo nizke cene kmečkim pridelkom, veleobrti izpodirja malega obrtnika, odvračni denar se potom bank nalaga v industrijo, ali splošno rečeno: nižji sloji, nižji stanovi se potom kartelov uničujejo.

Poglejmo! Lastniki avstrijskih železnih rudokopov ter velikih železnih tovarn in trgovin so združeni v kartel. Ker jim je bil dosedaj letni dobiček premajhen, zvišali so n. pr. z letošnjim letom ceno železu za 5 do 10 odstotkov in to kljub temu, da je n. pr. velika železna družba „Alpine“ plačevala svojim delničarjem za leto 1911 že 37% dobička. Pri tem ima škodo tudi država. Bogate družbe sicer plačujejo odmerjen jim davek, a država mora za svoje nove vojne ladje in druge vojaške potrebščine železo strašno drago plačevati. Posebno močno se to čuti pri stavbi vojnih ladij, ki so zidane večinoma iz železa in jekla. Na Avstrijskem stane ena bojna ladja prve vrste za 20 milijonov kron več kot v Nemčiji ali na Angleškem! In vse to napravi v Avstriji kartel. vse te višje izdatke mora ljudstvo z blavkom dostaviti. Avstrija je tako bogata na železu, kakor malokatera druga država; da, iz naše države se surovo železo pošilja celo v Nemčijo in na Angleško.

In sladkor! Kolikokrat smo že morali svojim čitateljem naznanjati zvišanje cen sladkorju! Tudi sladkorja ne podražujejo kmetije, ki pridelujejo sladkorno peso, tudi ne toliko delavci, ampak bogati tovarnarji po svojih kartelih. Ti bogataši se kar igrajo v Avstriji s cenami sladkorja. In kdo jim kaj more? Karteli niso zabranjeni, bogati so vsi in tako lahko poljubno narekujejo cene svojim izdelkom. Avstrijski sladkor se v tujini dobiva mnogo ceneje kot pri nas v Avstriji. N. pr. na Angleškem se dobi naš sladkor celo za 70—76 vinarjev kilogram, a mi moramo zanj plačevati 1 K in še več! Avstrijski sladkorni kartel hoče namreč tekmovati s tovarnarji tujih držav in naša vlada se celo to postopanje kartelistov podpira s tem, da jim daje podpore (premijs). Zadnji čas pa slišimo, da se združujejo v sladkorne kartele pokrajinski trgovci, da bi le bil sladkor še dražji.

Lastniki premogokopov in veletrgovci s premogom posnemajo svoje železne in sladkorne tovarniše. Tudi ti so se združili v kartel in kljub temu, da so imele dosedaj že posamezne družbe 20 do 40 odstotkov čistega dobička na leto, narekujejo zopet višje cene premoga. Za letošnjo jesen in zimo bo znašala cena premoga za 8 do 10 vin. pri 100 kg. več. Če pomislimo, da se v Avstriji porabi na leto 400 milijono

nov meterskih stotov premoga, kako velikanski mora biti potem dobiček teh judovskih kartelov.

Tudi tovarnarji in bogataši drugih strok se popolnoma nič ne razločujejo od svojih že imenovanih tovarnišev. Tovarnarji špirta so imeli leta 1911 20 do 30% dobička, tovarnarji sukna in platna 10 do 15%, tovarnarji vžgalice so delili 10% čistega dobička. In vse te družbe se poleg tega zvišujejo glavniče. Posebno bogat dobiček pa imajo razni veliki denarni zavodi (banke). Te dni čitamo v listih, da na pr. izkazuje avstrijska Rothschildova banka celo 12 mil. kron čistega dobička v prvem letošnjem polletju. In njej sledi seveda še veliko število enakih zavodov z enakimi in še večjimi dobički. Koliko pa znaša letni dobiček našega kmeta? Nič!

Žitna trgovina v Avstriji je tudi v rokah karteliranih židovskih bogatašev. Socialni demokratje kričijo: kmet draži žito in kruh. A glejmo, kako je pravzaprav. Dokler se žito ni bilo v židovskih shrambah, je bila po poročilih židovskih listov letina ugodna; a takoj, ko je žito spravljeno v židovske shrambe — ga je naenkrat malo in cene so židje za žito v svojih žitnicah — zvišali.

Karteli pa podražijo neprimerno tudi delavske moči. Ker industrija vsled kartelov procvita, je delavstvo boljše plačano in hiti z dežele v mesta in tovarne. Kmetu pa primanjkuje delavskih moči.

Nekaj se bo moralo storiti, da se slab upliv kartelov zmanjša. Če ne, bo blagor ljudstva v vedno večji nevarnosti, bogastvo pa se bo kopičilo na strani bogatih judov in tovarnarjev. Naši poslanci so že v državnem zboru dozdaj delovali na to, da se karteli odpravijo. Slovenski poslanec dr. Krek je izdelal celo poseben zakon, po katerem bi se kartelom pristigle peroti. Bogati židovski kartelisti bi sicer radi zabranili, da bi se ta zakon ne uveljavil v državnem zboru, a upati je, da poslanci, ki čutijo z ljudstvom, ne bodo poprej mirovali, da se ta postava izvede.

Politični ogled.

— Naš cesar Franc Jožef I. je slavil v nedeljo 18. avgusta svoj 83. rojstni dan v Išli na Gornji Avstrijskem, kjer biva na počitnicah. Od vseh strani je došlo silvolasemu vladarju nebrojno število prisrčnih čestitk. Listi poročajo, da je cesar sedaj popolnoma zdrav ter mladeniško čil in krepak. Posebno živahno se zanima cesar za zamotane razmere na Balkanu. Tudi mi kličemo z drugimi narodi: „Bog ohrani, Bog obvari nam cesarja!“

— Avstrijski zunanji minister / grof Berchtold se trudi, da bi na Balkanu ne prišlo do vojske. In predložil je vsem velikim državam povabilo, da se mirno pogovorijo, kako bi se naj dale urediti nezdružljive razmere v turških deželah na Balkanu. Kakor znano, se čutijo Albanci tlačene in si želijo samostalnosti. Vedno se je nevarnost, da iz ustaje Albancev nastane vojska s turškim vojaštvom. Velika nevarnost je tudi naredilo za mir, ker se je v Kočani prelivala krščanska bolgarska kri. Kraljestvo Bolgarija se zavzema za svoje preganjane brate v turški državi ter sili svojo vlado, da jih z vojsko osvobodi. Naš minister je prevzel sedaj težavno nalogo, da pomiri razburjene Albance in Bolgare ter da ob enem doseže Turčiji tudi za nje varstvo in dovoljenje mirnega samostojnega razvoja.

— Bolgarski kralj Ferdinand je praznoval te dni 25-letnico svojega vladanja v Bolgariji. Priznati je treba, da se je država pod njegovo vlado v resnici čudovito povzdignila. Bolgarija je danes med napredujočimi državami in bolgarsko ljudstvo je v zadnjih desetletjih zelo napredovalo. Po stoletnih dobah sužnosti je narod vstal na svobodo in koraka danes krepko naprej svojo začetno pot. Ni bila lahka naloga mladega kneza, ko je pred 25 leti prevzel zanemarjeno in razdivljano kneževino, zato pa je sedaj vspeh toliko lepši. Samo to kali 25-letno slavlje kralja Ferdinanda, ker je svoje otroke pustil izstopiti iz katoliške cerkve. Kdor je Bogu nezvest, nad njega pride prej ali slej šiba vožja.

— Na Turškem bodo nove volitve okoli 14. oktobra in mesec pozneje se snide državni zbor. Vlada hoče varo-